

Udskriftsdato: 14. december 2025

**KEN nr 9445 af 15/11/1994 (Historisk)**

**Ankestyrelsens principafgørelse U-23-94 om Højesteret - anerkendelse -  
erhvervssygdom - Erhvervssygdomsudvalget - lænderyglidelse -  
mangeårigt tungt løftearbejde - reduktionsfaktorer - arbejdsskade**

---

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 16477-93

# Ankestyrelsens principafgørelse U-23-94 om Højesteret - anerkendelse - erhvervssygdom - Erhvervssygdomsudvalget - lænderyglidelse - mangeårigt tungt løftearbejde - reduktionsfaktorer - arbejdsskade

## Resume:

Ankestyrelsen har i et principielt møde behandlet 6 sager med henblik på præcisering af praksis efter Højesterets dom af januar 1993, for så vidt angår anerkendelse af lænderyglidelser som arbejdsskade efter mange års tungt løftearbejde. Lænderyglidelser er ikke nævnt i Arbejdsskadestyrelsens erhvervssygdomsbekendtgørelse. Disse lidelser kan derfor kun anerkendes, når lidelsen må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdets særlige art. Anerkendelse kan kun ske efter forudgående forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget.

Ved en højesteretsdom i januar 1993 blev Ankestyrelsen tilpligtet at anerkende en ryglidelse som en følge af arbejdets særlige art hos en mand, der i 9 år havde haft rygbelastende arbejde. Løftebyrden var i underkanten af, hvad der normalt kræves til anerkendelse. Der var dog reduktionsfaktorer med hensyn til uhensigtsmæssige og akavede arbejdsstillinger og løfteemner. \*)

Udgangspunktet for anerkendelse af lænderyglidelser som erhvervssygdom er efter praksis:

- at der skal have været tale om mangeårigt tungt løftearbejde med et samlet dagligt løft på 8-10 tons eller derover, hvor den enkelte byrde under optimale løfteomstændigheder har været tung (50 kg for mænd).

Kravene til den enkelte byrde nedsættes, hvis der har været tale om omstændigheder ved løftet, der øger belastningen - de såkaldte reduktionsfaktorer - i form af:

- 1) løft over skulderhøjde
- 2) mere end et løft i minuttet
- 3) løft under vrid
- 4) løft i foroverbøjet stilling
- 5) løft i afstand fra kroppen

-Det enkelte løft skal dog, selvom der foreligger reduktionsfaktorer, normalt mindst udgøre 8 kg for mænd.

-Der skal endvidere have været tale om løftearbejde i en længere årrække, normalt mindst 7-8 år. Kravet kan dog nedsættes, hvis der har været tale om meget store daglige løftemængder.

Ankestyrelsen fandt ikke i nogen af sagerne grundlag for at anerkende de anmeldte lænderyglidelser som erhvervssygdom, der udelukkende eller i overvejende grad var forårsaget af arbejdets særlige art.

I 4 af sagerne (sag nr. 1, 3, 5 og 6) var begrundelsen, at der ikke var dokumenteret tilstrækkeligt tungt løftearbejde.

I en af disse sager (sag nr. 1) tilbagesendte Ankestyrelsen sagen til Arbejdsskadestyrelsen med henblik på en vurdering af, om der under arbejde som plejehjemsmedhjælper var sket et ulykkestilfælde i

forbindelse med en forløftning, idet der i sagen var oplysninger om et muligt ulykkestilfælde i maj 1990 og i august 1990.

I 2 af sagerne (sag nr. 2 og 6) var begrundelsen, at der ikke var lægelig årsagssammenhæng mellem de anmeldte lidelser og arbejdet, idet ryglidelserne var opstået flere år efter ophør med rygbelastende arbejde.

I en af disse sager (sag nr. 4) anerkendte Ankestyrelsen et i 1981 anmeldt rygtilfælde, hvor pågældende i forbindelse med arbejde med en lufthammer var kommet til skade. Pågældendes ryggener var opstået i tilslutning til dette ulykkestilfælde. Spørgsmålet om evt. anerkendelse som erhvervssygdom bortfaldt herefter.

### **Kassation:**

Der er kommet nye regler på området

### **Love:**

### **Note:**

\*)Se SM U- 1-93

### **Sagsfremstilling 1:**

Sag nr. 1 - j.nr. 16477-93: Sagen vedrørte anerkendelse af en anmeldt lænderyglidelse i form af lænderygmerter og diskusprolaps hos en nu 41-årig mand.

Pågældendes helbreds- og arbejdsmæssige forhold var beskrevet bl.a. i arbejdsmedicinsk journal vedrørende perioden fra 13. februar 1992 til 17. marts 1992 samt i neurologisk speciallægeerklæring af 6. september 1992.

Om mandens arbejdsforhold fremgik det, at han fra 1967 til 1974 var ansat i to møbelfabrikker. Hans arbejde her bestod i at komme spånplader i en maskine og derefter tage fra og foretage opstabling af de udskårne hylder. Arbejdet var akkordarbejde, og der skulle minimum 300 hylder igennem maskinen pr. time. Hver spånplade vejede 36 kg, som blev udskåret til 10 hylder. Der skulle således udskæres 30 X 36 kg pr. time, svarende til godt 8 tons pr. dag. Enkeltløftene var på 3,6 kg til 36 kg. Manden skulle stable de udskårne hylder fra 15 cm over gulvhøjde til 1,8 meter, hvilket bl.a. medførte vrid i kroppen. I 1977 var han selvstændig i ca. 10 måneder og drev et handelsfirma med flytteforretning som bibeskæftigelse. Fra 1974-75 og 1979-80 var han henholdsvis jord- og betonarbejder og skovarbejder, hvor der vartungt løftarbejde i form af bl.a. skovling af cement i beton blandemaskine. Fra 1980 til 1985 var manden kommunalarbejder, hvor der ikke var rygbelastende arbejde. Fra 1985 til 1988 var pågældende atter ansat på møbelfabrikker med arbejdsopgaver som ved ansættelsen fra 1967 til 1975. Endelig var han fra 1988 til 1992 plejehjemsmedhjælper, hvor han foretog mere end 10 personløft pr. arbejdsdag.

Om udviklingen af mandens rygsymptomer var det oplyst, at han fra begyndelse af 1970'erne havde haft tendens til lænderygmerter med smerteudstråling til venstre glutealregion og til venstre knæ. Første gang, manden søgte lægehjælp, var i 1977, mens han havde selvstændig virksomhed. Han havde fået behandling hos fysioterapeut og kiropraktor. Han havde haft sygemeldinger af kortere varighed. I maj 1990 forløftede manden sig på en patient. I august 1991 fik han atter akutte lændesmerter og var indlagt. I august 1992 blev pågældende opereret for diskusprolaps.

Det var tillige oplyst, at pågældende havde en let dektrokonveks skoliose (rygskævhed) og affladet lænderyg.

Pågældende havde den 19. april 1993 beskrevet sit arbejde, helbred og sin sociale situation. Det var bl.a. oplyst, at han under plejehjems arbejde i 1991 forløftede sig på en patient, hvorved han fik et knæk i ryggen. Senere fik han atter et knæk under cykling.

Manden havde den 9. juli 1993 fremsendt supplerende bemærkninger til sin sag. Heri havde han bl.a. anført, at han mindst havde løftet 8 tons daglig. Pågældende mente dog ikke, der skulle lægges så meget vægt på vægten, men på de tusinder af vrid, han dagligt havde haft i lænden, når han skulle tage træ fra maskinerne. Pågældende var kun 13 år, da han startede, og han arbejdede hårdt. Manden nævnte tillige episoden, hvor han fik et knæk i ryggen under arbejde på plejehjem.

Efter Arbejdsskadestyrelsens afgørelse var der ikke tale om en arbejdsskade, som var omfattet af loven. Det betød, at manden ikke havde ret til erstatning eller andre ydelser efter loven.

Arbejdsskadestyrelsen begrundede sin afgørelse med, at mandens lidelse ikke er omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme. Dette er en betingelse for, at lidelsen kan anerkendes som en erhvervssygdom efter § 10, stk. 1, i lov om arbejdsskadeforsikring.

Arbejdsskadestyrelsen lagde endvidere vægt på, at et flertal i Erhvervssygdomsudvalget i sit møde den 11. maj 1993 havde indstillet, at tilfældet blev afvist.

Flertallet i Erhvervssygdomsudvalget havde lagt vægt på, at der ikke havde været tale om tilstrækkeligt tungt, rygbelastende løftearbejde.

### **Afgørelse:**

Mandens lidelse kunne ikke anerkendes som en arbejdsskade, der var omfattet af arbejdsskadeforsikringsloven.

Begrundelsen var, dels at lidelsen ikke er nævnt i erhvervssygdoms bekendtgørelsen, dels at der ikke var grundlag for at anerkende lidelsen efter lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3), som udelukkende eller i overvejende grad forårsaget af arbejdets særlige art. Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen til grund, at manden ganske vist havde haft løftearbejde i mange år samt havde løftet i til tider uhensigtsmæssige stillinger, men han havde ikke haft en daglig løfte byrde af så belastende karakter, som efter praksis kræves til anerkendelse af en lænderyglidelse som arbejdsskade.

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på oplysningerne om tidspunktet for rygsymptomernes start, hvorefter manden allerede efter ca. 3 år fik ryggene. Symptomerne havde dog ikke været mere betydende, end at pågældende i slutningen af 1980'erne valgte at arbejde i pleje sektoren med arbejde, der indebar personløft.

Der var i øvrigt oplyst om forudbestående ryglidelse i form af rygskævhed og affladet lænderyg.

Ankestyrelsen tiltrådte således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Ankestyrelsen bemærkede, at det i sagen var omtalt, at pågældende muligvis havde været ude for et ulykkestilfælde, da han forløftede sig på en patient i maj 1990 og i august 1991.

Ankestyrelsen tilbagesendte i den anledning sagen til Arbejdsskadestyrelsen med henblik på stillingtagen til spørgsmålet om anerkendelse af de omtalte tilfælde som ulykkestilfælde efter lovens § 9, nr. 1, efter indhentning af anmeldelse m.v.

## Sagsfremstilling 2:

Sag nr. 2 - j.nr. 13915-93: Sagen vedrørte anerkendelse af en lænderyglidelse i form af discusdegeneration i lændehvirvelsøjlen hos en nu 63-årig mand.

Det var i anmeldelsen oplyst, at manden fra 1963 periodevis havde haft lænderygsmærter, som var forværret de sidste 2 år, hvor han ikke havde været i arbejde.

Manden havde den 26. marts 1992 redegjort for sine arbejdsforhold.

Hans arbejds- og helbredsmæssige forhold var desuden beskrevet i erklæring fra arbejdsmedicinsk klinik af 4. februar 1992 og i neurokirurgisk speciallægeerklæring af 2. juli 1992.

Manden havde fra 1944 til 1962 arbejdet i landbruget uden særlige tekniske hjælpemidler. Der var tale om almindeligt landbrugsarbejde. Herefter havde han i overvejende grad haft gravearbejde, hvor han anvendte skovl ved håndkraft. Han havde ikke siden 1980 haft arbejde af længerevarende karakter og kun haft løftarbejde af begrænset omfang. Den samlede løftemængde var ikke opgjort.

Manden havde ikke været i arbejde siden 1989, og han havde fra marts 1992 modtaget efterløn.

Om udviklingen af pågældendes rygsymptomer fremgik det, at han sidenomkring 1960 havde haft tendens til ryggener, som gradvist var forværret specielt efter en hændelse i 1963, hvor han fik 6-7 sække ned over sin lænd. Udover ømhed et bestemt sted i lænderyggen ved kraftige belastninger havde der dog aldrig været symptomer af en grad, der havde medført sygemeldinger. De seneste arbejdsaktive år i 1980'erne havde der ikke været nogen betydende ændring af tilstanden.

Først fra efteråret 1991, hvor manden var arbejdsløs, havde han oplevet en forværring af symptomerne, som førte til, at han søgte læge. Ved lægeundersøgelsen fandtes stærkt indskrænket bevægelighed i lænderyggen og næsten ophævet lændesvaj. Røntgenundersøgelse viste svær discusdegeneration svarende til 3., 4. og 5. lændehvirvel og muligvis arcolyse svarende til 3. lændehvirvel.

Arbejdsskadestyrelsen traf den afgørelse, at den anmeldte ryglidelse ikke kunne anerkendes som en arbejdsskade.

Arbejdsskadestyrelsen begrundede afgørelsen med, at lidelsen ikke er omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme.

Sagen havde været forelagt for Erhvervssygdomsudvalget med henblik på mulig anerkendelse efter arbejdsskadeforsikringslovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3).

Erhvervssygdomsudvalget havde indstillet, at tilfældet blev afvist, idet lidelsen ikke udelukkende eller i overvejende grad skyldtes arbejdet. Udvalget havde lagt vægt på, at der ikke var dokumenteret tilstrækkeligt tungt løftarbejde.

Arbejdsskadestyrelsen havde ved sin afgørelse lagt til grund, at pågældende fra 1944 til 1962 havde været ansat ved forskellige virksomheder. Han havde her overvejende udført manuelt gravearbejde og havde i perioden 1970 til 1973 været ansat som murerarbejdsmand.

Pågældende havde siden 1963 lidt af tilbagevendende lænderygsmærter. Han havde nu konstante smerter i lænden med udstråling til venstre ben.

I klagen havde forbundet bl.a. anført, at der efter en løselig gennemgang og sammentælling af antal år med tungt løftarbejde var tale om ca. 16-17 års arbejde, hvor der i hvert fald var løft på over 10 tons

daglig. Forbundet kunne derfor ikke forstå, at Erhvervssygdomsudvalget havde lagt vægt på, at der ikke var dokumenteret til strækkeligt tungt løftearbejde.

### **Afgørelse:**

Mandens ryglidelse kunne ikke anerkendes som en arbejdsskade efter arbejdsskadeforsikringsloven.

Begrundelsen var, dels at lidelsen ikke er nævnt i erhvervssygdomsbekendtgørelsen, dels at der ikke var fundet grundlag for at anerkende lidelsen efter lovens § 10, stk. 3, (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3) som udelukkende eller i overvejende grad forårsaget af arbejdets særlige art.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at selv om pågældende havde haft løftearbejde i mange år med til tider uhensigtsmæssige arbejdsstillinger, fandtes der ikke at være årsagssammenhæng mellem det arbejde, pågældende havde udført, og hans ryglidelse.

Der blev herved lagt vægt på, at pågældendes ryggener, bortset fra ømhed et bestemt sted i lænden ved kraftig rygbelastning, først opstod omkring 1991, efter at han var holdt op med at arbejde, og at han forud for sit arbejdsophør i 1989 kun havde haft periodisk tilknytning til arbejdsmarkedet siden 1980 og kun i en kort periode havde haft rygbelastende arbejde.

Det kunne således ikke anses for godtgjort, at mandens ryglidelse udelukkende eller i overvejende grad skyldtes arbejdets særlige art.

Ankestyrelsen tiltrådte således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

### **Sagsfremstilling 3:**

Sag nr. 3 - j.nr. 13903-93: Sagen vedrørte anerkendelse af en lænderyglidelse i form af discusdegeneration svarende til 4. lændehvirvel hos en nu 44-årig mand.

Det fremgik af anmeldelsen, at manden havde arbejdet som gulvlægger fra 1965 til 1989. Han havde i den forbindelse haft løftearbejde og arbejde i foroverbøjede stillinger. Med virkning fra den 1. februar 1989 havde han modtaget mellemste førtidspension på grund af en arbejdsbetinget opløsningsmiddelforgiftningsslidelse samt ryg- og knægener.

Ifølge arbejdsbeskrivelse af 28. august 1991 fra arbejdsmedicinsk klinik havde hans arbejde med gulvlægning primært bestået i spartling af betongulve. Der havde desuden været arbejde i form af udsømning af lim og pålægning af vinyl eller PVC, enten som fliser eller som "baner". Han havde ca. 50% af tiden udlagt cement- og spartelmasse fra 25 kg's sække, blandet op med vand, og løftet et par gange herefter, måske flere. Ved dette arbejde havde der skønsmæssigt været tale om daglige løftebyrder på 5-8 tons, men det var understreget, at skønnet var usikkert, idet det helt afhang af, hvor mange gange byrden havde været håndteret.

De sidste 50% af den daglige arbejdstid havde byrderne været noget mindre, idet der havde været tale om løft af PVC/vinylfliser i kolli á ca. 25-30 kg. Rullerne havde angiveligt vejet mellem 40-100 kg. Skønsmæssigt havde den daglige løftebyrde ved dette arbejde forment lig udgjort mellem 2-3 tons, men dette skøn var også usikkert.

Mandens arbejde var gennem alle årene foregået i knæliggende stilling med foroverbøjet ryg som den typiske arbejdsstilling.

Hans helbredsmæssige forhold var bl.a. beskrevet i journal fra den 28. august 1991 til 25. marts 1993 fra en arbejdsmedicinsk klinik og i en neurokirurgisk speciallægeerklæring af 15. juni 1992.

Det fremgik heraf, at manden bl.a. led af smerter i ryggen, og at der ved objektive undersøgelser var konstateret indskrænket bevægelighed i lænden. Røntgenologisk var der fundet let spondylose (slidgigt) i lænderygdelen samt tegn på degeneration af 4. og 5. lændediscus. Det var speciallægens vurdering, at der var god overensstemmelse mellem pågældendes ryg- og knægener og hans tidligere arbejdsforhold.

Arbejdsskadestyrelsen fandt, at den anmeldte ryglidelse ikke kunne anerkendes som en arbejdsskade.

Arbejdsskadestyrelsen begrundede afgørelsen med, at lidelsen ikke var omfattet af Arbejdsskadestyrelsens erhvervssygdomsbekendtgørelse.

Mandens sag havde været forelagt for Erhvervssygdomsudvalget med hen blik på mulig anerkendelse efter arbejdsskadeforsikringslovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3). Udvalget havde ind stillet til afvisning, fordi der ikke var dokumenteret tilstrækkeligt tungt løftarbejde.

Efter klagen havde forbundet bl.a. anført, at speciallægen i sinerklæring havde konkluderet, at han havde været udsat for et tydeligt ryg- og knæbelastende arbejde. Forbundet havde understreget, at ryg-/knælidelsen gjorde pågældende så erhvervshæmmet, at han ikke kunne genplaceres på arbejdsmarkedet, og at der ingen oplysninger varom, at følger efter andre lidelser eller ulykkestilfælde havde in flueret på de aktuelle forhold. På baggrund af sagens akter mente forbundet, at der var grundlag for anerkendelse af en arbejdsbetinget ryglidelse. Forbundet havde desuden henvist til et andet tilfælde, hvor Ankestyrelsen havde hjemvist en sag om anerkendelse af en ryglidelse til fornyet fore læggelse for Erhvervssygdomsudvalget, under henvisning til dom afsagt af Højesteret den 11. januar 1993 om anerkendelse af en ryglidelse efter arbejdsskadeforsikringslovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3).

#### **Afgørelse:**

Pågældendes ryglidelse kunne ikke anerkendes som en arbejdsskade efter arbejdsskadeforsikringsloven.

Der blev ved afgørelsen lagt vægt på, at det efter arbejdsbeskrivelsen ikke var tilstrækkeligt sandsynliggjort, at der havde været tale om tungt løftarbejde af et sådant omfang, som efter praksis krævestil anerkendelse efter loven. Det blev hertil bemærket, at det knæ liggende arbejde ikke kunne anses at medføre en uhensigtsmæssig belastning af ryggen, der kunne sidestilles med tungt løftarbejde.

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at der var tale om en beskeden ryglidelse, idet der ved røntgenundersøgelse alene blev fundet letgrad af slidgigtforandringer, som skønnedes nogenlunde alders svarende.

Ankestyrelsen var således ikke enig i konklusionen i speciallægeer klæringen af 15. juni 1992.

Ankestyrelsen tiltrådte således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Det tilføjedes, at sagen hverken arbejdsmæssigt eller lægeligt var sammenlignelig med sagen i højesteretsdommen af 11. januar 1993, jf. SM U-1-93.

#### **Sagsfremstilling 4:**

Sag nr. 4 - j.nr. 12520-93: Sagen vedrørte anerkendelse af en lænderyglidelse i form af discus degeneration af 5. lændehvirvel hos en nu 63-årig mand.

Det fremgik af sagen, at manden havde arbejdet som arbejdsmand i en kommune, hvor han havde haft tungt arbejde med flytning af gadefliser og asfaltpålægning. Han havde endvidere gennem 12-14 år arbejdet med tryklufthammer.

Mandens arbejds- og helbredsforhold var beskrevet bl.a. i generelhelbredsundersøgelse af 18. april 1990, i ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 19. juni 1990 samt i neurofysiologisk speciallæge erklæring af 21. august 1992.

I sagen forelå endvidere en arbejds-hygienisk vurdering af 4. oktober 1990 ved en miljøkonsulent.

Om mandens arbejdsforhold fremgik det, at han var udlært baker i 1949, men ophørte hermed p.g.a. metalallergi. Derefter arbejdede han fra 1949-1951 som chaufførmedhjælper, hvor der ikke var løftearbejde af større omfang. Fra 1951 til 1964 var han ansat til at håndfile metal-emner, der var sat op i en drejebænk. Der var ikke her tungt løftearbejde. Fra 1964 til arbejdsophør i 1990 var han ansat i en kommune, hvor han var beskæftiget i gadevedligeholdelsesafdelingen.

Mandens arbejde bestod i at reparere huller i vejenes asfaltbelægning. Fra 1964 til 1975 skovlede han 5-6 tons asfalt pr. dag. Hver skovlfuld vejede 10-13 kg, og løfteafstanden fra kroppen var typisk 50 cm. Derefter skubbede han en fyldt kærre på 250 kg. Fra 1975 til 1990 skovlede han asfalt fra lad, der var 80 til 90 cm højt, ned i hullerne på vejbanen. Manden skovlede ca. 3 tons pr. dag. Skovling af asfalt gav vrid af ryggen på 15 til 45 grader. Han var endvidere fra 1964 til 1990 beskæftiget med at komprimere asfaltreparation, hvilket foregik i foroverbøjet stilling. En vibrator vejede mellem 40 og 80 kg, hvilket i årene 1980 til 1990 forøgede mandens løftebyrde med gennemsnitlig 320 kg om dagen. Han havde under sin ansættelse ligeledes løftet værktøj, herunder lufthamre, der vejede mellem 25 og 45 kg, hvilket daglig medførte øget løftearbejde på ca. 2,6 tons. Derudover havde han løftet beskadigede kantsten i 4-6 uger om året, foretaget manuelt gravearbejde, stampet jord med en jordstamper og ryddet sne. Mandens arbejde havde været udendørs.

Om pågældendes helbredsmæssige forhold fremgik det, at han ca. i 1983 var ude for et rygtraume, hvor han følte et knæk i ryggen, og han havde siden dette traume jævnligt haft anfald af lumbago. Røntgenundersøgelse havde vist let spondylosis (slidgigtforandringer) af lændehvirvelsøjlen samt degenerative forandringer i 5. lændediscus. Der var ikke fundet tegn på følger efter brud.

Herudover havde han igennem 30 år haft en insulinkrævende sukkersyge, og han havde som følge heraf diabetisk neuropati, men angivelig ikke andre følgesygdomme.

Manden havde den 22. marts 1991 fået tilkendt mellemste førtids pension.

Efter Arbejdsskadestyrelsens afgørelse var der ikke tale om en arbejdsskade, som var omfattet af arbejdsskadesforsikringsloven. Manden havde derfor ikke ret til erstatning eller andre ydelser efter loven.

Arbejdsskadestyrelsen havde begrundet sin afgørelse med, at mandens lidelse ikke var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme. Arbejdsskadestyrelsen havde endvidere henvist til, at mandens sag havde været forelagt for Erhvervssygdomsudvalget. Udvalget havde i sit møde den 8. december 1992 indstillet, at tilfældet blev afvist, idet lidelsen ikke udelukkende eller i overvejende grad skyldtes arbejdet. Udvalget havde herved lagt vægt på, at der ikke var dokumenteret tilstrækkeligt tungt løftearbejde.

Mandens forbund havde i klagen anført, at pågældende havde haft løftearbejde på mellem 6,5 tons og 10,5 tons daglig i 26 år med uhensigtsmæssige arbejdsstillinger samt stød og skub.

Forbundet havde i skrivelse af 4. januar 1994 til Ankestyrelsen henvist til, at der havde været afholdt et møde mellem Arbejdsskadestyrelsen og fagforeningen, hvor kommunens beskrivelse af løftearbejde i kommunen havde været drøftet nærmere. Det var anført, at manden havde et dagligt løftearbejde fra 1964 til 1990 af lufthamre på 2,6 tons. Forbundet havde tillige henvist til en tidligere afgjort sag i Ankestyrelsen, hvor Ankestyrelsen havde anerkendt en ryglidelse efter mangeårigt tungt løftearbejde hos samme arbejdsgiver.

Ankestyrelsen havde den 28. april 1994 anmodet kommunen om at oplyse, hvorvidt kommunen var vidende om, at pågældende i 1983 havde været ude for et ulykkestilfælde.

Ankestyrelsen modtog underretning om, at kommunen ikke havde kendskab til et ulykkestilfælde i 1983, men derimod var der anmeldt et ulykkestilfælde i november 1981. Der var medsendt tilskadekomstindberetning og kopi af anmeldelse til Arbejdstilsynet.

Det fremgik heraf, at manden den 4. november 1981 under ophugning af kantsten med lufthammer fik en kortvarig belastning af rygsøjlen, idet belægningen brød sammen, og lufthammeren pludselig forsvandt. Manden fik en forstrækning af ryggen, og han var sygemeldt den 5. til 6. november 1981 og fra 11. november til 2. december 1981.

### **Afgørelse:**

På grundlag af de nu tilvejebragte oplysninger fandt Ankestyrelsen, at det måtte lægges til grund, at pågældende den 4. november 1981 under sit arbejde for kommunen havde været udsat for et ulykkestilfælde, der var omfattet af arbejdsskadeforsikringslovens §9, nr. 1. Da tilfældet havde været anmeldt til kommunen som selv forsikret arbejdsgiver, var tilfældet rettidigt anmeldt efter loven.

Efter de lægelige oplysninger fandt Ankestyrelsen endvidere, at det måtte lægges til grund, at pågældende siden denne hændelse havde haft tilbagevendende lumbagosmerter, som måtte tilskrives følger efter arbejdsskaden.

Ankestyrelsen anerkendte derfor tilfældet efter lovens § 9, nr. 1, og ændrede således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Da Ankestyrelsen havde anerkendt mandens ryglidelse som en arbejds skade (ulykkestilfælde) efter lovens § 9, nr. 1, var der ikke grundlag for at vurdere spørgsmålet om anerkendelse af mandens lidelse efter reglerne i lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3), om sygdomme, der udelukkende eller i overvejende grad skyldes arbejdets særlige art.

### **Sagsfremstilling 5:**

Sag nr. 5 - j.nr. 17838-93: Sagen vedrørte anerkendelse af en lænderyglidelse i form af følger efter operation for diskusprolaps hos en nu 52-årig mand.

Den 10. maj 1991 anmeldte arbejdsmedicinsk klinik formodet arbejds betinget lidelse i form af rygsmerter opstået i slutningen af 1960'erne samt følger efter operation for diskusprolaps i lænden i 1985. Ifølge anmeldelsen havde manden hos flere arbejdsgivere haft tungt, rygbelastende arbejde ved produktion og reparation af skibs motorer, skibsdele, transportører og grafiske maskiner samt ved skibsbygning og fremstilling af komponenter til skibsfart.

Arbejds- og helbredsforhold var beskrevet bl.a. i journaloplysninger fra arbejdsmedicinsk afdeling vedrørende undersøgelse i april 1991, i neuromedicinsk speciallægeerklæring fra januar 1992 og i arbejdsmedicinsk speciallægeerklæring fra januar 1993.

Om arbejdsforhold og rygbelastninger kunne følgende uddrages:

1955-56: (A) Elev på skoleskib.

1956-60: (B) Maskinlærling/smed i virksomhed med produktion og reparation af skibsmotorer. Alene eller sammen med kollega løft af tunge emner under ekstremt snævre pladsforhold. Vægten af byrderne varierede fra ca. 150 kg til ca. 500 kg. Omfanget af den daglige løftebyrde ikke oplyst.

En del arbejde med renovering af gamle motorer i fiske kuttere. Dette arbejde var særligt belastende på grund af de overordentlig små maskinrum i datidens fiskekuttere.

1960-61: (C) Aftjening af værnepligt i marinen. Vedligehold af die selmotorer i motortorpedobåd. Mekaniske løfteanordninger anvendt. 1962-65: (D) Maskinassistent på langfart. Forefaldende arbejde i maskinrum og på dæk. Bedre løftegrej end i lærlingetiden. Specielt rygbelastende var løsning og spænding af møtrikker på meget store maskiner. Møtrikkerne måtte ofte bankes løs med forhammer.

1965-66: (E) Svejser og smed i firma, der fremstillede store stål konstruktioner som f.eks. broklapper, ophæng til store vandbeholdere og store kedler til kraftvarmeværker). Herunder bl.a. løft af 4 meter lange rør samt af I- og Ujern på skulderen (vægt op til 100-150 kg). Ved sammen hæftning af store kedelvægge (5 1/2 meter høje, 4 meter lange) blev disse holdt i opretstående stand af en såkaldt klo. Samtidig måtte medarbejderen stemme ryggen imod for at få kedelvæggene til at stå helt præcist.

1966-68: (F) Maskinarbejder i virksomhed med produktion og reparation af skibsmotorer. Samme arbejde som under (B), dog nu lidt bedre plads i kutterne, således at nikketalje kunne anvendes. Samtidig øget arbejdstempo. Fortsat akavede arbejdsstillinger ved smedearbejde med svejsning og lignende.

1968-77: (G) Maskinarbejder og montør på fabrik med fremstilling af transportører, grafiske maskiner og slagterimaskiner. En stor del af arbejdet bestod i med 5 kg tung og ca. 70 cm lang pneumatisk boremaskine med luftslange, der hang over skulderen, at bore 6-8 mm huller i 3 mm rustfri stålvanger til transportører. Vangerne var placeret på bukke ca. 1 meter over gulv. Vangen blev holdt ind imod personen for at give modtryk, og boremaskinen blev styret med højre hånd. På en normal dag opmåltes og bores ca. 5000 huller. Hver transportør var monteret med en tromle (80-120 kg) i hver ende. Tromlen blev løftet af 1 person fra gulvet med begge hænder, blev holdt mellem vangerne med en hånd og med den anden hånd spændt fast i begge sider.

Andre dage skulle ca. 5000 huller nittes sammen ved hjælp af en 15 kg tung nittemaskine. Manden måtte under dette arbejde bøje sig ind over vangerne, der var placeret vandret på bukke, og samtidig med venstre hånd holde vangen op imod sig for at give passende modtryk, mens han styrede maskinen med højre hånd.

Også ved andet monteringsarbejde var der tale om forover bøjet stilling. Ved montering inden i en maskine måtte manden således ofte stå med lænden maksimalt bøjet for at nå emnerne.

1977-79: (H) Medarbejdende værkfører i mindre virksomhed med bygning af skibe og fremstilling af diverse komponenter til skibsfart. Specielt rygbelastende var fastgøring og formning af bundplader til skibsskrog ved hjælp af nikke taljer. Arbejdet krævede mange kræfter, og manden skulle stemme fødderne mod spanterne for at få nikketaljens hånd tag til at dreje.

1979-81: (I) Omskoling (folkeskolens 9. - 10. udvidede eksamen samt uddannelse som teknisk assistent).

1981-87: (J) Inspektør i maskinvirksomhed (kvalitetskontrol). Ofte lange arbejdsdage, men kun lejlighedsvis tungere løft i forbindelse med at fjerne rør og andet, der kunne tilsløre eventuel manglende kvalitet.

1987-92: (K) Værkstedsassistent/instruktør i revalideringsvirksomhed. Ikke egentligt rygbelastende arbejde. ATP-oplysninger for perioden 1964-91 var på enkelte punkter uoverensstemmende med ovennævnte tidsangivelser for de forskellige ansættelsesforhold.

De enkelte arbejdsgivere blev af Arbejdsskadestyrelsen anmodet om at kommentere arbejdsbeskrivelserne.

Firma (B) oplyste, at firmaet havde skiftet ejer flere gange siden mandens ansættelse, og at ingen af de nuværende medarbejdere havde været ansat samtidig med manden.

Firma (F) oplyste ikke at være i besiddelse af rapport fra Arbejds tilsynet eller fra Bedriftssundhedstjenesten.

Firma (G) oplyste, at luftboremaskinerne kun vejede højst 2 kg og kun havde en længde på ca. 30 cm. Firmaet oplyste endvidere, at de tromler, der blev anvendt, vejede 40-45 kg i den ene ende og 20-30 kg i den anden ende. Firmaet erindrede ikke, at manden som oplyst i journalen fra Arbejdsmedicinsk Afdeling skulle have været beskæftiget med montering af styreskinne i elevator. Firmaet var ikke i besiddelse af rapport fra Bedriftssundhedstjenesten eller Arbejdstilsynet.

Firma (H), hvor manden ifølge ovennævnte oplysninger havde været ansat 1977-79, oplyste, at manden blev ansat i firmaet i maj 1975 og forlod firmaet i januar 1978. Manden gjorde ved ansættelsen opmærksom på sine rygproblemer, og der blev derfor indgået en § 12 aftale efter sygedagpengeloven med kommunen. Det blev endvidere ved ansættelsen aftalt, at manden ikke måtte løfte eller på anden måde belaste sin ryg. Firmaet oplyste endvidere, at der under mandens ansættelse kun blev bygget en olietankbåd, som var med knækspant, hvorfor der kun blev anvendt få stykker svagt formede plader.

Manden kommenterede oplysningerne fra firma (H), hvor han efter det først oplyste havde været ansat 1977-79, og anførte bl.a., at aftalen ved ansættelsen om, at han ikke skulle udføre fysisk belastende arbejde, efterhånden blev glemt af arbejdsgiveren. Dette medførte, at han fra tid til anden måtte køres hjem, fordi der blev stillet fysiske krav, som han ikke kunne klare.

Om udviklingen af ryglidelsen kunne uddrages følgende af ovennævnte journaloplysninger og erklæringer:

Begyndte allerede i slutningen af 1960'erne at få besvær med ryggen. Siden begyndelsen af 1970'erne mere konstant optrædende lændesmerter med tilfælde, hvor ryggen var fastlåst, og hvor der var udstråling af smerter til venstre ben. I 1979 var der kommet en sådan forværring af rygsmerterne, at manden måtte opgive sit arbejde og lade sig omskole. September 1985 opereret for en discusprolaps i lænden. Operationen havde dog kun kortvarig effekt. Begyndte herefter også at få smerter i nakken. I september 1989 igen opereret i lænden, men heller ikke denne gang var der nogen væsentlig effekt af operationen.

Det er i journaloplysninger og erklæringer nævnt, at manden adskillige gange i årenes løb har været udsat for at glide eller snuble, mens han bar på tunge genstande, og at han på den måde har fået stød i ryggen. Manden oplyste i sin besvarelse af et spørgeskema fra Arbejdsskadestyrelsen, at han efter sådanne hændelser kunne være arbejdsudygtig og eventuelt sengeliggende. Ingen af disse hændelser sås dog at være særskilt anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen.

Efter Arbejdsskadestyrelsens afgørelse var der ikke tale om en arbejdsskade, som var omfattet af lov om arbejdsskadeforsikring. Arbejdsskadestyrelsen begrundede sin afgørelse med, at den anmeldte lidelse ikke var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme. Arbejdsskadestyrelsen lagde endvidere vægt på, at Erhvervssygdomsudvalget havde indstillet, at tilfældet blev afvist, idet lidelsen ikke udelukkende eller i overvejende grad skyldtes arbejdet. Udvalgets flertal lagde herved vægt på, at det trods gentagne forsøg ikke havde været muligt at få en sikker dokumentation for arbejdets omfang, herunder mængde og vægt af enkeltløftene. På denne baggrund fandt et flertal i udvalget ikke, at der var grundlag for at anse det mulige løftearbejde som årsag til ryglidelsen.

Et mindretal i Erhvervssygdomsudvalget indstillede, at tilfældet blev anerkendt. Mindretallet fandt, at der havde været tale om generelt tungt rygbelastende arbejde kombineret med ekstremt tunge enkeltløft, samt at der havde været tale om arbejde i akavede stillinger.

Under sagens behandling i Ankestyrelsen oplyste manden bl.a., at han selv mente at have været udsat for den største rygbelastning i firma(G) 1968-77, hvor der var tale om monotont akkordarbejde i for overbøjet stilling hele dagen, men nok ikke om voldsomt tunge løft. Manden oplyste desuden, at han flere gange havde været ude for akutte hændelser, hvor han havde fået rygsmerter og var blevet bragt til lægen i liggende stilling med helt fikseret ryg. Den første gang, dette skete, var manden faldet med en byrde, men han kunne ikke oplyse noget nærmere tidspunkt for denne hændelse. Manden anførte, at hans læge burde have anmeldt de nævnte hændelser, når han kunne se, at manden blev bragt til behandling direkte fra arbejdet.

### **Afgørelse:**

Den anmeldte lænderyglidelse kunne ikke anerkendes som en arbejds skade, der var omfattet af lov om arbejdsskadeforsikring.

Begrundelsen var, dels at lidelsen ikke var nævnt i erhvervssygdoms bekendtgørelsen, dels at der ikke var grundlag for at anerkende lidelsen efter lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3), som udelukkende eller i overvejende grad forårsaget af arbejdets særlige art.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at det ikke i tilstrækkelig grad kunne anses for dokumenteret, at manden havde været udsat for tungt løftarbejde i et omfang, der efter praksis opfyldte kravene for anerkendelse af lænderyglidelser efter lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3).

Ankestyrelsen lagde desuden vægt på, at symptomerne på lænderyg lidelse begyndte allerede i slutningen af 1960'erne med tiltagende forværring i begyndelsen af 1970'erne. Det vil sige at forværringen indtrådte i en periode under ansættelse på den fabrik, hvor manden var ansat 1968-77, og hvor han efter sine egne oplysninger ikke havde haft tungt løftarbejde, men havde været beskæftiget med monterings arbejde.

Ankestyrelsen tiltrådte således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

### **Sagsfremstilling 6:**

Sag nr. 6 - j.nr. 18462-93: Sagen vedrørte anerkendelse af lænderygsmerter hos en nu 50-årig bryggeriarbejder. I maj 1992 anmeldte egen læge formodet arbejdsbetinget ryglidelse i form af discusprolaps i lænden, og ifølge anmeldelsen havde manden siden 1966 været ansat på bryggeri, hvor han havde haft tungt arbejde med at slæbe slanger på ølkammen.

Af fagforeningens arbejdsbeskrivelse fra august 1992 fremgår bl.a., at manden i perioden 1966-82 arbejdede på ølkammen ved følgende funktioner:

- 1) Transport af slanger: Slanger, der var 10 meter lange og vejede 32 kg, blev slæbt over skulderen op til 50 meter hen til de tanke, som de skulle tilkobles. Tilkobling af slangerne blev foretaget i foroverbøjet stilling. I perioder slæbte og kobledede manden 10-15 slanger dagligt, det vil sige ca. 400 kg.
- 2) Manuel rengøring af tanke: Foregik med slange og kost. Adgang til tankene gennem mandehullet. Belastningen kunne ikke opgøres.
- 3) Filterskift: Der blev daglig skiftet lærred på ca. 5 filtre. Hvert filter bestod af 28 rammer med lærred, og hver ramme vejede 37 kg. Samlet dagligt løft og træk på 5.180 kg.

4) Rengøring af gangene: Foregik med trykspuler trukket på en vogn, der vejede 210 kg. Dysen på trykspuleren skulle løftes og holdes med begge hænder for at kunne styres.

Det fremgik endvidere af arbejdsbeskrivelsen, at manden fra 1982 til sygemelding den 16. december 1991 arbejdede i lagerkælderen med tankvask og rengøring. Der blev vasket i gennemsnit 12 tanke pr. arbejdsdag. 107 af de i alt 118 tanke à 900 hl, som stod i kældre med en gennemsnitstemperatur på 2-5 grader, blev vasket ved manuel tilrigning. Manden kravlede gennem mandehullet ind i tanken og skubbede med en spuleslange i den ene hånd og en kost i den anden hånd bærme hen til afløbet, hvilket var tungt og medførte mange vrid i ryggen. Herefter skulle en vaskemølle påmonteret 2 tommer tykke slanger sættes ind i tanken. Vaskemøllerne, der vejede 19,6 kg, blev fra forkælderen slæbt over en afstand på 4-50 meter. Slanger i 5 størrelser, der vejede mellem 32,5 kg og 55,2 kg, blev slæbt over skulderen sammen med vaskemøllen. Samlet løft af vaskemølle og slanger var 107,3 kg pr. gang. Vaskemølle og slanger blev løftet ind i tanken gennem mandehullet, hvilket foregik i foroverbøjet stilling. Inde i tanken skulle manden placere vaskemøllen rigtigt og derefter flytte den 3 gange under vasken. Efter afslutning af vasken skulle vaskemølle og slanger løftes ud af tanken og slæbes tilbage til forkælderen, hvor de skulle placeres på vogn. Slangerne skulle rulles op i en højde op til 170 cm, det vil sige løft over skulderhøjde. Vognen, der med læs vejede 407 kg, skulle derefter trækkes videre til brug i en anden tankblok, eventuelt på en anden etage. Det samlede løft pr. arbejdsdag ved disse funktioner var beregnet til 7.459 kg.

Arbejdsgiveren kommenterede ovennævnte arbejdsbeskrivelse og anførte bl.a., at manden i perioden 1966-82 havde arbejdet på ølkammen som tankvasker, som filterskifter eller ved andet arbejde, men ikke ved alle funktioner inden for samme arbejdsdag. Arbejdsgiveren anførte endvidere, at flytning af vaskemøllen skete udefra, og at slangerne blev lagt på slangevognen med en maksimal højde på 110 cm (det vil sige ikke 170 cm). Arbejdsgiveren anførte endelig, at antal vask var maksimalt 10 tanke pr. skift, og at der var beskæftiget 2 mand ved jobbet. Belastningen pr. mand pr. arbejdsdag blev beregnet til 1.887 kg.

I november 1992 blev manden undersøgt på arbejdsmedicinsk afdeling. I journaloplysningerne herfra blev der givet en arbejdsbeskrivelse stort set svarende til arbejdsbeskrivelsen fra fagforeningen. Af konklusionen fra arbejdsmedicinsk afdeling fremgik bl.a., at røntgen viser kileformede hvirvler thorakalt samt lavtsiddende thorakal kyfose, men normale forhold i lændedelen. Ved undersøgelsen fandtes facetledssyndrom svarende til den thorakolumbale overgang og formentlig fastlåst venstre sacroiliacaled, hvilket var i overens stemmelse med patientens nuværende symptomer. Patienten havde haft mange års arbejde med udsættelse for belastende arbejdsstillinger og nuværende ryglidelse hang utvivlsomt sammen med dette. Byrdemæssigt havde han dog ikke løftet så meget, som kræves i henhold til Arbejdsskadestyrelsens nuværende krav. Til gengæld indgik stort set alle de kompensationsfaktorer, der var nævnt.

I en af Arbejdsskadestyrelsen indhentet neurofysiologisk speciallægeerklæring af februar 1993 blev der givet en uddybende beskrivelse af mandens arbejdsfunktioner under ansættelsen på forannævntebryggeri samt under forudgående ansættelse på et andet bryggeri 1962-63 og på en sodavandsfabrik 1964-65. Af erklæringens konklusion fremgik bl.a.: at det drejede sig om en nu 49-årig bryggeriarbejder, som havde været ansat ved X-bryggeri fra 1966-92, hvor han de første 16 år arbejdede med skiftning af filtre samt indvendig rengøring af tanke. Arbejdet var delvis rygbelastende, omend løftemængderne ikke var særlig store. Belastningen bestod i, at arbejdsstillingerne var akavede, og at de tunge filtre skulle trækkes ved at vride ryggen. Endvidere skulle man akavet igennem et mandehul og vaske tanke indvendig. De sidste 10 år bestod arbejdet i rengøring af tanke, hvor vandmøller skulle placeres inde i tanken. Dette arbejde var ligeledes akavet med en del vridning og bøjning af ryggen, hvor møllen skulle placeres i tanken. Endvidere skulle man ind i tanken og placere møllen rigtigt. Der var en del løftearbejde med slanger, som skulle sættes på studse. I 1985 udviklede den skadelidte podagrasymptomer, hvoraf han

havde haft 3-4 anfald, 2 gange i venstre knæ og 1 gang i højre fod. Han blev sygemeldt i forbindelse med disse symptomer i 1991 og udviklede herefter kroniske, lavtsiddende lænderygsmærter, som aggraveredes ved mindste løft. Ved klinisk undersøgelse fandtes ingen særlig ømhed af ryggen. Lænderyggen var ikke fikseret. Der var ingen neurologiske udfald, som tydede på radiculær affektion (discusprolaps).

Efter Arbejdsskadestyrelsens afgørelse var der ikke tale om en arbejdsskade, som var omfattet af lov om arbejdsskadeforsikring.

Arbejdsskadestyrelsen begrundede sin afgørelse med, at den anmeldte lidelse ikke var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme. Arbejdsskadestyrelsen lagde endvidere vægt på, at Erhvervssygdomsudvalget havde indstillet, at tilfældet blev afvist, idet lidelsen ikke udelukkende eller i overvejende grad skyldtes arbejdet. Udvalget lagde herved vægt på, at det samlede daglige løftarbejde ikke havde oversteget 5 tons.

I klagen anførte fagforeningen bl.a., at manden igennem 27 år som bryggeriarbejder havde haft tungt løftarbejde (ca. 5 tons dagligt) i akavede arbejdsstillinger med stort og hyppigt vrid af ryggen, hvilket fagforeningen så som den eneste årsag til mandens ryglidelse.

### **Afgørelse:**

Den anmeldte lænderyglidelse kunne ikke anerkendes som en arbejds skade, der var omfattet af lov om arbejdsskadeforsikring.

Begrundelsen var, dels at lidelsen ikke var nævnt i erhvervssygdoms bekendtgørelsen, dels at der ikke var grundlag for at anerkende lidelsen efter lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. 3), som udelukkende eller i overvejende grad forårsaget af arbejdets særlige art.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at selv om arbejdet havde været belastende, havde der dog i en stor del af arbejdstiden ikke været tale om tunge løft. Manden havde således efter Ankestyrelsens opfattelse ikke været udsat for tungt løftarbejde i et omfang, der efter praksis opfyldte kravene for anerkendelse af lænderyglidelser efter lovens § 10, stk. 3 (nu § 10, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 3). Hertil kom, at manden efter de lægelige oplysninger i sagen havde typiske symptomer på en lav Morbus Scheuermann lidelse, der efter lægelig vurdering ville give periodevis rygsymptomer uanset arten af belastning. Ankestyrelsen tiltrådte således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.